

УДК 378.147.016:81'243:378.1.014.3(4)

**НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЦІЛЕЙ
(НА ПРИКЛАДІ BUSINESS ENGLISH)
ОБУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ ДЛЯ СПЕЦИАЛЬНЫХ
ЦЕЛЕЙ (НА ПРИМЕРЕ BUSINESS ENGLISH)\
ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES TEACHING (BUSINESS
ENGLISH)**

ІРИНА ШПАК, кандидат філологічних наук, Україна

ИРИНА ШПАК, кандидат филологических наук, Украина

IRYNA SHPAK, candidate of philological sciences, Ukraine

АНТОНІНА МУНТЯН, кандидат філологічних наук, Україна

АНТОНИНА МУНТЯН, кандидат филологических наук, Украина

ANTONINA MUNTIAN, candidate of philological sciences, Ukraine

В даній статті аналізуються актуальні проблеми навчання іноземної мови для спеціальних цілей та планування заняття з ділової англійської мови. Також в статті позначаються проблеми, що постають перед студентами та викладачами під час вивчення та навчання мови для спеціальних цілей, та пропонуються підходи та шляхи розв'язання цих проблем для студентів та викладачів.

Ключові слова: Мова для спеціальних цілей, ділова англійська, мовна компетенція, мовні навички.

В данной статье анализируются актуальные проблемы обучения иностранному языку для специальных целей и планирования занятия по деловому английскому языку. Также в статье обозначаются проблемы,

которые возникают у студентов и преподавателей во время изучения и преподавания языка для специальных целей, и предлагаются подходы и пути решения этих проблем для студентов и преподавателей.

Ключевые слова: Язык для специальных целей, деловой английский, языковая компетенция, языковые навыки.

In the given article urgent problems of language for specific purposes teaching and Business English lesson planning are partly analyzed. In the same time the given article touches the discussion of the problems, which both students and teachers might face while learning and teaching Language for Specific Purposes. After the analysis of the current situation regarding Language for Specific Purposes teaching a number of approaches and ways of solving the existing problems are offered in the given article. In the conclusion it is said that while planning a Business English lesson as well as any other lesson devoted to Language for Specific Purposes learning, a teacher should stick to general rules and goals of lesson planning.

Key words: Language for specific purposes, Business English, speech competence, language skills.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Існує вислів – англійська мова належить не лише Англії, але всьому світу. Понад два мільярди людей по всьому світу вільно спілкуються англійською мовою. Посередні знання англійської мови на базовому рівні нададуть вам можливість вільно пересуватись світом, подорожувати та поширювати коло спілкування. Сьогодні англійська мова – це мова інформаційних технологій, мова «Інтернета». Англійська мова є пріоритетною в практиці ведення кореспонденції. Але окрім сфер комунікації, де використовується general English, також поширення набуває «англійська для спеціальних цілей» (English for Specific Purposes)

Під терміном «англійська для спеціальних цілей» зазвичай розуміється набір мовних одиниць різних рівнів (перш за все лексичного рівня), за допомогою якого спеціалісти в тій чи іншій професійній сфері можуть передавати повідомлення спеціального характеру. Ціллю даною статті є спроба окреслити коло підходів до вивчення мови для спеціальних цілей та методик планування заняття з Business English.

Зміни, що відбуваються у словниковому складі мови пов'язані зі змінами, що відбуваються в житті суспільства. В наш час стрімко зростає значущість професійної діяльності людини, внаслідок чого з'являється підвищений інтерес не лише до професійного спілкування в певній сфері, а до спілкування ефективного, такого, що веде до конкретного результату (до ефективною комунікації). З'являються нові реалії, що логічно призводить до появи нових найменувань у мові. [2]

Проблематика мови для спеціальних цілей не має кордонів, є міждисциплінарною та торкається багатьох методичних аспектів викладання іноземних мов. В наукових колах і досі ведеться полеміка з приводу визначення поняття мови для спеціальних цілей на предмет виокремлення його в складі того чи іншого структурно-функціонального утворення. Дослідники-лінгвісти вивчають мову для спеціальних цілей в складі загальної літературної мови, як один з її функціональних стилів. [4]

Аналіз досліджень та публікацій. Вивчення та викладання мови для спеціальних цілей є одним із пріоритетних напрямків у вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці та методиці викладання іноземних мов протягом декількох десятиліть. [1]

В 60 – 70-ті роки минулого століття головні теоретичні та методологічні передумови подібного роду дослідів були сформульовані в працях таких вчених, як Виноградов В.В., Ахманов О.С., та ін. В другій половині XX ст. вивчення мови для спеціальних цілей отримало новий поштовх до розвитку, в основному сконцентрувавшись на англійській

мові, котра посіла головне місце в світовій науці, техніці, торгівлі та перетворюється на мову світового спілкування в процесі міжкультурної комунікації. [3]

Виклад основного матеріалу. Отже, англійська для спеціальних цілей (English for Specific Purposes – ESP) – це англійська для людей, котрі задіяні в професійній комунікації. ESP включає в себе:

1. English for Academic Purposes (EAP) – дає змогу тим, хто вивчає його слухати лекції, складати іспити, отримувати освіту закордоном, тощо.
2. English for Professional Purposes (EPP) – англійська мова для професійних цілей, пов'язаних з роботою людей, котрі вивчають англійську мову. До складу EPP входять Business English, Technical English, Scientific English, English for medical professionals, English for tourism, English for Art Purposes, Aviation English, та ін.

Проте, незважаючи на те, що попит на вивчення мови для спеціальних цілей зростає, постає проблема пов'язана з викладачами, котрі мають задовольнити цей попит. Найчастіше доводиться мати справу з недостатнім рівнем підготовки викладачів: вони ніколи не працювали в конкретній сфері професійної діяльності, та не розуміють її.

Спробуємо визначити деякі площини мови для особливих цілей, в яких доводиться працювати викладачам, що допоможе розібратись з методиками викладання.

а) Викладання загальної англійської для «професіоналів» (тобто людей, що працюють в тій чи іншій сфері) – ця категорія мало чим відрізняється від викладання загальної англійської. В цьому випадку ми можемо говорити про навчання Business English, а радше його різновид – «офісна англійська», що включає в себе навчання навикам телефонного спілкування, зустрічі відвідувачів, тощо.

б) «Лексичний підхід» – має безліч різних форм, та має тенденцію орієнтуватись на навчання вокабуляру, що використовується в тій чи іншій професійній сфері. В цій площині найчастіше доводиться працювати викладачам університетів, що читають спецкурси з ділової англійської.

в) «Контекстуальний підхід» – базується на можливості людини вивчати мову для професійних цілей у відповідному середовищі.

На наш погляд, починати навчати мові для спеціальних цілей не має сенсу, якщо людина, котра намагається опанувати ESP не володіє загальною англійською мовою на рівні Intermediate B2. Для того, щоб бути успішним у ESP потрібно мати достатню мовну компетенцію, щоб розуміти та бути зрозумілим у загальних комунікативних ситуаціях. Якщо людина з нижчим від B2 рівнем виявляє бажання вивчати мову для спеціальних цілей, то потрібно скорегувати матеріал, та наряду з вивченням мови для спеціальних цілей вивчати загальну англійську. При чому, на початкових стадіях дві треті матеріалу для вивчення має припадати саме на вивчення загальної мови, і лише одна третя на вивчення мови для спеціальних цілей.

Для того, щоб навчання мови для спеціальних цілей було ефективним, потрібно провести аналіз потреб, для задовільнення котрих вивчається мова (language analysis needs). Розглянемо деякі проблеми, з якими може зіштовхнутись викладач при навчання Business English в університетах.

Окрім, власне, мовного рівня студентів, важливо розуміти предмет ділової англійської, а саме, де, коли, як та в якому ключі буде складатись ділова комунікація студентів. Це означає, що викладач має проаналізувати посади/спеціальність студентів, зрозуміти для чого ім. потрібна ділова англійська. Не менш важливим для викладача є зрозуміти, які комунікативні навички найбільш потрібні студентам. При навчанні загальної англійської завданням викладача є досягнення рівноваги між

чотирма комунікативними навичками (reading, speaking, listening, writing), студенти мають рівномірно розвивати володіння всіма видами мовленнєвої діяльності. При навчанні Business English слід розуміти, що студенти можуть бути не зацікавлені в балансуванні всіх чотирьох мовних навичок, вони можуть бути зацікавлені лише в writing, якщо, наприклад, в майбутньому їм доведеться займатись кореспонденцією. Багато викладачів ділової англійської концентруються, або вважають, що мають концентруватись на вузьких спеціальностях, таких як specialized financial subjects, наприклад. Навіть у бізнес середовищі мало хто веде розмови виключно про balance sheets та cash flows. В свою чергу викладач має пам'ятати, що він/вона не повинен/повинна досконально знати світ фінансів, проте спроба зрозуміти тонкощі фінансового світу відволікають від його прямих функціональних обов'язків.

Не дивлячись на зростаючу потребу опанування мовою для спеціальних цілей, в конкретному випадку діловою англійською, зацікавити студентів, підняти рівень їх мотивації до вивчення Business English є не легким завданням. Розуміючи необхідність підвищення мотивації студентів до вивчення ділової англійської, викладач повинен мати на меті підготувати заняття не в суто професійній («сухій») тематиці, а зробити його цікавим та «живим».

В будь якому разі, під час планування заняття з Business English, потрібно дотримуватись тих же положень, що й при плануванні заняття з загальної англійської, а саме, викладач має пам'ятати про наступне:

- 1) Зробити «оцінку» студентів/групи студентів – дізнатись якомога більше про тих, кому доведеться викладати, з'ясувати рівень їх мотивації, подальші цілі, тощо.
- 2) Постановка цілей – зацікавити студентів та мотивувати їх – має бути одним із перших, що потрібно зробити викладачу. Важливо завжди пам'ятати, що студенти мають розмовляти більше за

викладача, викладач виступає в ролі помічника, але в жодному разі не домінує в аудиторії. За деяких умов, та низькому рівні мовної підготовки студентів, можливо, що спершу teacher talking time (час, в який говорить викладач) буде суттєво більше ніж student talking time (час, в який говорять студенти). Проте ціллію заняття має бути зменшення teacher talking time і відповідно збільшення student talking time.

- 3) Вибір теми/Постановка питання – тема має бути цікавою та зрозумілою всім студентам, це дозволить їм «розкритись», таким чином викладач зможе збільшити student speaking time.
- 4) Будова влкабуляра – викладач має мати на меті elicit слова пов'язані з темою заняття у студентів. Слід пам'ятати, що в розмові на будь-яку тему, краще акцентувати увагу на позитивних моментах, пов'язаних з темою, ніж негативних. Наприклад, якщо тема «employment», то логічніше буде говорити про позитивні сторони роботи, ніж про звільнення.
- 5) Відпрацювання вокабуляру – після вивчення нових слів, слід відпрацювати їх у «реальному контексті». Викладач повинен створити ситуацію максимально подібну реальній, в якій студенти зможуть вживати вивчений вокабуляр.
- 6) Розвиток впевненості – викладач завжди має пам'ятати, що вивчати іноземну мову досить складно, але це також може бути складно і психологічно, адже студенти можуть почувати себе невпевнено, тож при плануванні занятті слід підбирати завдання таким чином, щоб дати студентам можливість висловлюватись іноземною мовою та, в той же час, розвивати їх впевненість в своїх силах та здатності опанувати іноземну мову, та Business English в даному конкретному випадку.

Окрім всього сказаного треба завжди пам'ятати ціль – при навчанні діловій англійській потрібно навчати студентів як користуватись нею в бізнесовому середовищі, а окрім цього опанування додаткового професійного вокабуляру завжди є плюсом. Коли студенти вільно володіють граматичними структурами іноземної мови, що вивчається, викладачі мають працювати над їхнім вокабуляром та навчати їх, як застосовувати його в певних професійних ситуаціях, котрі виникають в сфері їх професійної діяльності.

Висновки. Із вище викладеного варто зауважити, що при навчанні мови для спеціальних цілей варто спиратись на ті ж самі методики, що і при навчанні загальної мови, проте не слід забувати і про певні відмінності, а саме про ризики втрати мотивації студентами та певні труднощі, котрі постануть перед викладачем стосовно понять пов'язаних з професійною сферою студентів.

Список літератури

- 1 Ахманова, О.С. Вопросы оптимизации естественных коммуникативных систем [Текст] / О.С. Ахманова. – М., 1973.
- 2 Петрашова, Т.Г. Язык для специальных целей в контексте содержания понятий «национальный язык» и «литературный язык» [Электронный ресурс]. – URL: <http://portal.tpu.ru:7777/SHARED/p/PETRASHOVA/files/download/doc-02.pdf>.
- 3 Хомутова, Т.Н. Язык для специальных целей (LSP): Лингвистический аспект [Текст] / Т.Н. Хомутова // Известия РГПУ им. Герцена. – 2008. – №71
- 4 Pearson, J. Terms in Context [Text] / J. Pearson. – Amsterdam – Philadelphia, 1998.